

Tenim els catalans esperit bel·licós?

Autor: Agustí Barrera

Data de publicació: 21-03-2012

Molta gent té la sensació que els catalans no hem tingut mai un passat guerrer i que sempre hem estat una gent poruga i submisa. Però en realitat no va ser així. L'Agustí Barrera ens fa redescobrir una altra part del nostre costat més oblidat: el bel·licós.

Sovint amb aquella mena d'estereotips que etiqueten els pobles, s'ha dit que nosaltres —els catalans— som botiguers de mena, pactistes i poc donats a l'exercici de les armes i de la violència. Com tantes d'altres afirmacions, aquesta n'és una d'interessada, que no obeeix a la realitat dels fets històrics.

En aquest breu repàs històric, que seguiré al desenvolupament del llibre *Els catalans i l'esperit bel·licós* de F. Soldevila, veurem com els catalans han utilitzat el recurs de la força, en la defensa de les seves llibertats nacionals o socials amenaçades.

El primer precedent el trobem en l'historiador romà Titus Livi, en la seva *Decada IV*, diu: «Raça feroç, que considera que la vida, sense armes, no és res». Afegeix que molts dels naturals suportaren tan malament el desarmament a què el consol romà Cató el Censor va condemnar a totes les tribus catalanes, del Pirineu fins a l'Ebre, que foren molts els homes que varen suïcidar-se.

En els temps medievals l'anomenada dels catalans com a gents terribles no va fer sinó afermar-se i estendre's. Els estudis sobre els almogàvers fixen que aquests eren guerrers efectius, cercant les lluites allí on la lluita fos. «Nós no som usats d'estar en Viles ne en ciutats», posa en boca d'un almogàver, la *Crònica* d'en Bernat Desclot.

L'historiador portuguès F. M. Mel-lo, autor de la *Historia de los movimientos, separación y guerra de Catalunya*, escriu: «Son los catalanes por la mayor parte, hombres de durísimo natural. Sus palabras pocas, a que parece les inclina también su propio lenguaje, cuyas cláusulas y dicciones son brevísimas: en las injurias muestran gran sentimiento, y

por esto son inclinados a la venganza; estiman mucho su honor y su palabra; no menos su exención, por lo que entre las más naciones de España son amantes de su libertad».

Després de la breu visió d'aquest panorama, podríem establir algun element de comparança entre els nostres pagesos de la Plana de Vic o els de remença i amb els segadors del Corpus de Sang?

Podem creure que l'avenç de la civilització disminueix el grau d'agressivitat-bel·licositat?

Potser el fet d'estar segles sense govern propi, ens ha transformat en éssers mesells, conformats amb els dictats del poder?

Nosaltres creiem que la clau de volta que dóna resposta a la gairebé totalitat de les preguntes plantejades, és que amb l'aplicació del Decret de Nova Planta, els Països Catalans deixen de tenir exercit propi, el sometent és suprimit, les escoles militars de Barcelona, on tants homes d'armes catalans s'havien format, foren tancades.

És a dir, la mancança d'un estament que esdevingui d'una manera permanent, de generació en generació, a l'exercici de les armes, desentrena un poble per al seu ús i acaba per desviar-lo d'aquell exercici.

Malgrat tot l'anteriorment dit, històricament som un poble pactista o rebel?

El bandolerisme polític, Barcelona la ciutat de les bombes, Barcelona la rosa de l'anarquisme mundial, Barcelona la ciutat de les barricades, Barcelona la ciutat amb un important maquis urbà. Aquests són aspectes volgudament oblidats pels qui s'han dedicat a fer una història a gust dels seus pagadors, les persones d'ordre interessades en el manteniment del «seu ordre», el que afavoreix els seus interessos econòmics i polítics.

La guerra de Successió

Es pot dir, sense gaire exageració, que des de les primeres espurnes de la guerra contra Felip IV fins a alguns anys després de la caiguda de Barcelona sota el poder de Felip V, hi hagué sempre, si no exèrcits, nuclis de catalans en armes.

Sobre el setge de Barcelona a la guerra de Successió, recollim d'una carta del generalíssim de les tropes franco-espanyoles, duc de Berwick: «Barcelona ha sostingut seixanta-un dies de trinxera oberta; però tampoc no s'ha vist gaire una més gran obstinació que la de la seva guarnició i dels seus habitants».

És el filosof Voltaire qui dóna la següent visió sobre el nostre país. Així comenta a Le siècle de Louis XIVe: «Nació intrèpida –diu– que compta la vida per res quan no l'esmerça a combatre». «L'abundor i les delícies són ben lluny d'haver amollat els habitants: ells han estat sempre guerrers, i els muntanyencs, sobretot, han estat ferotges. Catalunya, en fi, pot prescindir de l'univers sencer, i els seus veïns no poden prescindir d'ella». Com podeu observar, els judicis del filòsof no desmereixen de la seva reconeguda fama d'home agut i bon observador.

Com a mostra del respecte que inspirava el caràcter bel·licós del nostre poble, podem esmentar: la prohibició d'usar armes, sota pena de la vida; les ganivetes del pa encadenades, l'enderroc de totes les defenses i castells del país, i la construcció de la Ciutadella, com a forma de controlar la ciutat de Barcelona.

La Guerra Gran

Aquest fet d'armes, ens prova que tot l'afebliment de l'esperit bel·licós no era sinó aparent.

Així, Miquel S. Oliver a la seva Catalunya en temps de la Revolució francesa, diu: «Essent fonament bel·licós com el català, havia deixat d'ésser militar per un segle de desús».

El general Dugommier escrivia: «Le catalan est brave, actif, laborieux, ennemi de l'Espagne: il a aimé toujours la liberté». Podem dir que en acabar la Guerra del francès i com a resultat del creixent procés d'industrialització i l'aparició del comerç, tots els catalans ens convertim en uns perfectes senyors Esteves?

No oblidem que aquest segle és el de les lluites entre absolutistes i constitucionals, el de les guerres carlines, de l'alçament progressista de Barcelona (1840), de la proclamació de la República, del bombardeig de la ciutat per Espartero; dels avalots constants de la revolta de la «Jamància»; el de la guerra d'Àfrica, de la revolució federalista, de la insurrecció de setembre, en tots aquests fets hi intervingueren els catalans amb les armes a la mà.

Potser un dels fets més importants d'aquesta època, sigui la intervenció dels 13.000 voluntaris catalans a la Gran guerra, on hi acudiren lliurement, sense cap obligació ni coerció, a defensar la llibertat enfront dels alemanys. Això potser ens hauria de fer reflexionar sobre el fet que la bel·licositat dels catalans es desvetlla quan un fort ideal la sotraga i una organització militar existeix per endegar-la.

El cas especial d'en Macià i Estat Català

Diversos factors contribueixen a la radicalització armada d'Estat Català:

1r. L'exemple irlandès.

2n. La constatació de la inviabilitat de les vies polítiques per aconseguir la independència.

3r. La formació militar del mateix Macià.

És F. Macià i l'organització Estat Català que reintrodueix dins la societat catalana el discurs de la necessitat de la força per a resoldre un plet polític. No cal recordar com aleshores el moviment obrer català ja feia temps que havia encetat aquest camí.

Així, veiem aparèixer sigles com ORMICA (Organització Militar Catalana) o SEM (Servei d'Estudis Militars), organitzacions com Bandera Negra i Nosaltres Sols!, de tipus paramilitar...

Tota aquesta efervescència desemboca en els fets de Prats de Molló del 1926, intent de crear un veritable exèrcit català que, malgrat que no reeixí, contribuï a internacionalitzar el nostre plet nacional.

La guerra del 1936-1939

Què en direm d'un poble que mal armat, però amb la voluntat de lluita ben afermada resultat d'unes clares conviccions polítiques, bat la matinada del 18 al 19 de juliol un exèrcit professional? No oblidem la intervenció de la Guàrdia d'Assalt, que des del primer moment resta fidel al Govern de la Generalitat, ni de la Guàrdia Civil, que entra en lluita quan aquesta ja s'havia decantat a favor dels obrers.

Com valorarem el sacrifici d'aquells centenars de militants sindicalistes i d'organitzacions polítiques, que batent-se gairebé a mans nues contra l'exèrcit professional, van escriure una de les pàgines més belles de la història revolucionària?

Aquelles milícies catalanes, que des del primer moment anaren a defensar l'Aragó. Aquell exèrcit de Catalunya que es dessagna a la batalla de desgast de l'Ebre, amb una pèrdua de vuitanta mil a noranta mil homes (i a la llarga la impossibilitat de poder defensar Catalunya).

La voluntat de lluita, però, no acaba aquí, continua frontera enllà amb la nodrida aportació catalana als rengles de resistència i de l'exèrcit francès: cal recordar que tres mil catalans moriren al camp d'extermini nazi de Mathausen.

Immediatament d'haver estat ocupat el territori català per l'exèrcit espanyol, s'inicia una llarga i sagnant resistència, que durarà en forma d'enfrontaments armats, fins el 1950. Pel seu volum, cal destacar l'aportació del moviment llibertari a la lluita armada antifranquista. Els nuclis de maquis de les muntanyes i de la ciutat, dificultaren, fins l'any 1950, la consolidació del règim. Entre d'altres –perquè aquests esdevingueren símbols– cal destacar els noms dels guerrillers llibertaris, morts en acció: Facerías, Quico Sabaté, J. Vila i Capdevila (Caracremada) i tants d'altres d'anònims que continuaren després de la derrota, la seva lluita per la llibertat.

Volem acabar dient que, tant per als homes com per a les nacions –i en el cas de la nostra més–, la vida és lluita, i malaurada de la societat que no ho entengui així: serà aixafada per les altres!

Agustí Barrera

Publicat a la revista El Llamp, núm.37, 21 de novembre del 1985